

RAPPORT

Selectieve Onttrekking Zeetoegang IJmond

Onderzoek soortenbescherming zaaknummer 31127625

Klant: Rijkswaterstaat Grote Projecten en Onderhoud

Referentie: BF6341_1.5.1R005F4.0

Versie: 4.0/Finale versie

Datum: 22 oktober 2018

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX AMERSFOORT
Netherlands
Maritime & Aviation
Trade register number: 56515154

+31 88 348 20 00 **T**
+31 33 463 36 52 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Selectieve Onttrekking Zeetoegang IJmond

Ondertitel: Onderzoek soortbescherming SOZTY
Referentie: BF6341_1.5.1R005F4.0
Versie: 4.0/Finale versie
Datum: 22 oktober 2018
Projectnaam: Selectieve Onttrekking Zeetoegang IJmond
Projectnummer: BF6341
Auteur(s): Martin de Haan

Opgesteld door: Martin de Haan

Gecontroleerd door: Jeroen Groenendijk

Goedgekeurd door: Eric Brassier

Datum/Initialen: 22 oktober 2018

Classificatie

Projectgerelateerd

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

Inhoud

Samenvatting	1
1 Inleiding	2
2 Beschrijving plangebied en project	4
2.1 Plangebied	4
2.2 Voorgenomen activiteit	4
3 Natuurwaarden	6
3.1 Landflora en fauna	6
3.2 Waterflora en fauna	8
4 Effecten op natuurwaarden	11
4.1 Inleiding	11
4.2 Vleermuizen	11
4.3 Vogels	11
4.4 Vissen	12
5 Vergunbaarheid	16
6 Referenties	18

Bijlage 1 Soortenbescherming in de Wet natuurbescherming

Samenvatting

Om een te grote belasting van het Noordzeekanaal met zout als gevolg van het gebruik van een grotere scheepvaartsluis te voorkomen wordt een werk gerealiseerd dat moet leiden tot selectief afvoeren van zout water (Selectieve Onttrekking zout IJmuiden, SO). Omdat de aanleg en het gebruik van het SO mogelijk effecten kan hebben op aanwezige natuurwaarden, is een natuurtoets uitgevoerd.

Te beoordelen onderdelen van het project zijn:

- Aanleg en gebruik van het SO.
- Uitgraven van een zoutwaterkuil.
- Verplaatsing van een auto-afzetplaats.
- Verplaatsing van meerpalen voor binnenvaart.
- Verplaatsing van afmeerplaatsen voor Rijksschepen.

Uit inventarisatiegegevens blijkt dat het voorkomen van beschermde **plantensoorten**, beschermde **amfibieën**, beschermde **reptielen**, beschermde **grondgebonden zoogdieren** en beschermde **zeezoogdieren** op en nabij de planlocatie is uitgesloten.

Het voorkomen van beschermde **vleermuizen**, beschermde **broedvogels** en beschermde **vissoorten** op en nabij de planlocatie is niet uitgesloten.

Negatieve effecten op vleermuizen als gevolg van verstoring licht kunnen worden voorkomen door gerichte voorzorgmaatregelen, zoals overdag en 's winters werken en gebruik van aangepast licht.

Negatieve effecten op broedvogels als gevolg van biotoopvernietiging of verstoring licht kunnen worden voorkomen door mogelijke broedlocaties vooraf ongeschikt te maken als broedgebied.

Negatieve effecten op vissen als gevolg van onderwatergeluid kan worden verminderd door zoveel mogelijk gebruik te maken van trillingsvrije methoden om palen en damwanden te plaatsen. Verder kunnen bellenschermen worden toegepast om te voorkomen dat vissen door onderwatergeluid worden verstoord of beschadigd. Ook kan langzaam worden begonnen met heien ('slow start') om vissen de gelegenheid te geven om het verstoorde gebied te verlaten. Ten slotte kunnen pingers worden gebruikt om vissen op afstand te houden.

Negatieve effecten op migrerende vissen als gevolg van barrièrewerking door het SO worden voorkomen door aanleg van vispassagevoorzieningen. Voor langs de oevers migrerende vissen worden bekkenpassages langs de oevers aangelegd die ten behoeve van intrekende glasaal worden voorzien van borstels. Voor pelagische vis wordt een vispassagevoorziening midden in het SO gerealiseerd. Ten slotte wordt met breuksteen een luwe zone gecreëerd waarin zwakkere zwemmers tijdens malen/spuien via de bodem van de SO-IJ stroomopwaarts kunnen zwemmen.

Met de beschreven voorzorgmaatregelen wordt voorkomen dat instandhouding van habitatrichtlijnsoorten significant negatief worden beïnvloed door aanlegwerkzaamheden of door gebruik. Een **Passende Beoordeling** is dan ook **niet nodig**.

Als gevolg van het treffen van de voorzorgmaatregelen hoeft ook **geen ontheffing** ingevolge de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming te worden aangevraagd. Er worden geen verbodsbepalingen overtreden.

Omdat er als gevolg van de maatregelen geen verslechtering zal plaatsvinden van de KRW-toestand is voor dit onderdeel ook **geen Waterwetvergunning** nodig.

1 Inleiding

De scheepvaartsluis van IJmuiden wordt vervangen door een nieuwe, grotere scheepvaartsluis. Door het gebruik hiervan zal er aanzienlijk meer zout water vanuit de Noordzee in het Noordzeekanaal terechtkomen. Een te grote belasting van het Noordzeekanaal met zout is ongewenst, onder meer omdat dit leidt tot meer zoutindringing in de zoete wateren van het achterland. Daarom is gezocht naar mogelijkheden om de extra zoutlast op het Noordzeekanaal tegen te gaan. Besloten is om de maatregel Selectieve Onttrekking zout IJmuiden (SO) te realiseren. Omdat de aanleg en het gebruik van de SO mogelijk effecten kan hebben op aanwezige natuurwaarden, wordt een natuurtoets uitgevoerd.

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natura 2000-netwerk. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn het Noordhollands duinreservaat en de Kennemerland-Zuid (zie Figuur 1-1).

Figuur 1-1 Natura 2000-gebieden nabij planlocatie

Figuur 1-2 Natuurnetwerk Nederland: gebieden in de nabijheid van planlocatie

Ook in de omgeving liggen enkele gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen de Ecologische hoofdstructuur of EHS (zie Figuur 1-2). Het plangebied maakt geen deel uit van het NNN. De planlocatie maakt wel deel uit van het KRW-oppervlaktewaterlichaam Noordzeekanaal.

In deze natuurtoets zijn de natuureffecten van de SO beoordeeld. Het gaat zowel om de effecten van aanleg van het kunstwerk als om het gebruik. Doel is om vast te stellen of de activiteiten zijn toegestaan in het kader van de Wet natuurbescherming en of er voor de handelingen een ontheffing of vergunning moet worden aangevraagd.

Het rapport geeft zicht op de noodzakelijke stappen en/of vervolgonderzoeken die nodig zijn en hoe dit aangepakt kan worden. De natuurtoets betreft geen gerichte volledige inventarisatie van soorten. Het brengt in beeld welke soorten te verwachten zijn op basis van eerder uitgevoerde inventarisaties en op grond van habitatgeschiktheid. Dit wordt in beginsel gedaan op basis van een bureaustudie. Als dit niet voldoende informatie geeft is veldonderzoek noodzakelijk.

Geen beoordeling van stikstofeffecten

Ten behoeve van het Projectplan Waterwet is een notitie met de redeneerlijn voor stikstof gevraagd. De kern is dat alle werkzaamheden gerelateerd aan de sluis zijn vergund. De aanlegfase, ook van extra bouwwerk, valt binnen de maximale vergunde depositie. Mitigatie van eventueel optredende negatieve effecten op stikstofgevoelige habitats in Natura 2000-gebieden is geregeld en inmiddels grotendeels uitgevoerd (buiten de PAS). In deze rapportage zijn eventuele negatieve effecten als gevolg van extra emissie van NOx door gebruik van schepen en machines dus niet separaat beoordeeld. In een notitie bij het Projectplan Waterwet zal deze redeneerlijn nader worden toegelicht.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het project toegelicht.

In hoofdstuk 3 zijn de natuurwaarden in het plangebied beschreven.

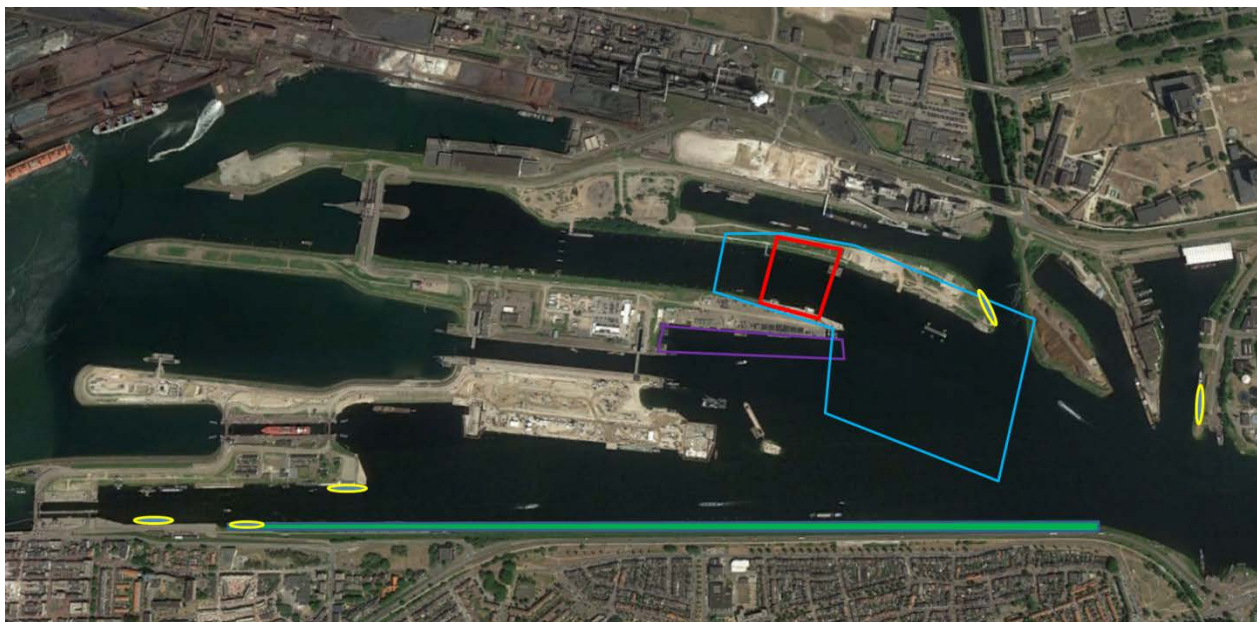
De natuureffecten zijn beoordeeld in hoofdstuk 4.

In hoofdstuk 5 ten slotte is de vergunbaarheid van het project beschreven.

2 Beschrijving plangebied en project

2.1 Plangebied

Het plangebied ligt aan de binnenzijde van het sluisencomplex van IJmuiden. De belangrijkste ingrepen, de aanleg van het Selectief Onttrekkingsmiddel (SO) en de verdieping, vinden plaats in het Binnenspuikanaal (zie Figuur 2-1).

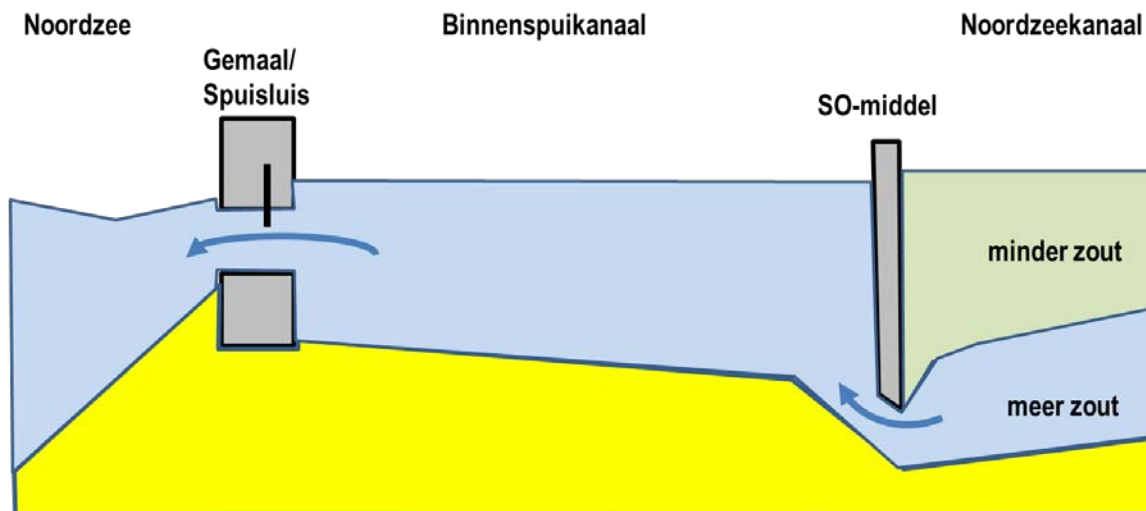
Figuur 2-1 Plangebied met zoekgebieden voor projectonderdelen. Rood: SO. Blauw: verdieping. Groen: afmeerplaats beroepsvaart. Paars: extra afmeerplaats RWS-vaartuigen. Geel: auto-afzetplaatsen

Aanwezige biotopen zijn oppervlaktewater, oevers (verhard met hier en daar wat riet) en wat grasland zonder hoge natuurwaarden. Het grootste deel van het plangebied is verhard.

2.2 Voorgenomen activiteit

Doel

In het Binnenspuikanaal van sluisencomplex IJmuiden wordt een Selectief Onttrekkingsmiddel (SO) gerealiseerd. Dit SO bestaat uit een wand van 80 meter lang en 27 meter hoog met opening van 7 meter hoog bij de bodem. De bodem wordt 10 meter verdiept van NAP-14 meter naar NAP-24 meter. De werking van het SO is gebaseerd op het principe dat zout water zwaarder is dan zoet water. Door het af te voeren water onder het middel door te dwingen wordt vooral relatief zout water afgevoerd, terwijl het hoger in de waterkolom aanwezige relatief zoete water in het Noordzeekanaal achterblijft. Dit is gevisualiseerd in Figuur 2-2.

Figuur 2-2 Schematische voorstelling van het Selectieve Onttrekkingsmiddel

Om passage van werkschepen naar het gemaal/spuisluis mogelijk te maken bevat het SO een beweegbaar deel van 24 meter breed en 4 meter diep.

Om de barrièrewerking van het SO voor aan de oppervlakte en langs de oever migrerende vissen op te heffen is voorzien in een vispassage.

Andere onderdelen van het project zijn:

- Verplaatsing van een auto-afzetplaats
- Verplaatsing van meerpalen voor binnenvaart
- Verplaatsing van afmeerplaatsen voor Rijksschepen.

De locaties van de verschillende onderdelen van het project zijn in figuur 2-1 opgenomen.

Benodigde aanlegwerkzaamheden

Bij de plaatsing van het SO zijn werkzaamheden vanaf het land en vanaf het water nodig. Aanvoer van benodigd materiaal zal voor een beperkt deel over land en grotendeels over het water plaatsvinden. De fundering van het kunstwerk zal worden gerealiseerd op staal of op palen. Indien palen en damwanden nodig zijn kunnen deze worden geheid, getrild of trilingsvrij worden 'gedrukt'.

Onderdeel van het project is een ontgraving van circa NAP -14 meter naar NAP -25 meter (diepste punt). Hiervoor zullen baggervaartuigen worden ingezet. De ontgraven grond zal met schepen worden afgevoerd.

Afmeerpalen zullen worden verplaatst van het Binnenspuikanaal naar een strook aan de Kanaaldijk langs de zuidoever van het Binnentoeleidingskanaal. Dat betekent dat bestaande meerpalen worden 'getrokken' en getrild of 'gedrukt'.

De autoafzetplaats wordt verplaatst. Afhankelijk van de te kiezen locatie moeten palen van de steiger worden getrokken en opnieuw geplaatst. Ook deze palen worden getrild of 'gedrukt'.

Werkzaamheden bij gebruik

In het SO wordt voorzien in een doorlaatmogelijkheid voor werkschepen. Deze zal naar verwachting niet vaker dan eens per maand worden gebruikt.

3 Natuurwaarden

3.1 Landflora en fauna

Ten behoeve van het project Zeetoegang IJmond is van april 2015 t/m september 2015 op het sluiseland en in de directe omgeving veldonderzoek uitgevoerd naar flora, amfibieën, reptielen, zoogdieren en broedvogels (Bureau Waardenburg, 2015). Het plangebied voor de SO maakt deel uit van het plangebied van het project Zeetoegang IJmond. Voor de locaties die in aanmerking komen als nieuwe auto-afzetplaats geldt dat deze zonder uitzondering geen bijzondere natuurwaarden hebben. Gezien het ongewijzigde gebruik van het plangebied voor SO is er geen directe aanleiding om te veronderstellen dat er belangrijke wijzigingen zijn opgetreden in de samenstelling van flora en fauna. De gegevens uit de veldinventarisatie zijn aangevuld met gegevens uit de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF). Samen geeft dit een goed beeld van het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten.

De bevindingen van het onderzoek van Bureau Waardenburg, aangevuld met waarnemingen uit het NDFF, zijn hieronder op een rij gezet.

Planten

Er zijn geen beschermde planten in het plangebied waargenomen. Uit de NDFF zijn ook geen gegevens bekend van beschermde planten op het sluisencomplex. De in de regio voorkomende groenknolorchis is waargenomen in het duingebied Kennemerland-Zuid (bij het Kennemermeer); deze soort is gebonden aan vochtige kalkrijke duinvalleien en basenrijke laagvenen. Dergelijk biotoop is niet aanwezig bij het sluisencomplex. Ook andere beschermde soorten uit de regio zijn soorten van het bos- en duingebied (zoals bokkenorchis en stofzaad). Het voorkomen van beschermde plantensoorten op en nabij de planlocatie is uitgesloten.

Amfibieën

Er zijn geen amfibieën in het plangebied waargenomen. In de NDFF is opgenomen dat er in 2017 ten zuiden van het havencomplex een rugstreeppad is waargenomen. Op en nabij de planlocatie is (mogelijk afgezien van enkele zandige poeltjes langs de Noordersluisweg) geen geschikt habitat aanwezig. Het gebied ligt ook geïsoleerd van natuurlijke habitat. Het voorkomen van beschermde amfibieën op en nabij de planlocatie is uitgesloten.

Reptielen

Er zijn geen reptielen in het plangebied waargenomen. Uit de NDFF zijn ook geen gegevens bekend van reptielen op het sluisencomplex. De in de regio voorkomende zandhagedis is waargenomen in de duingebieden op het forteiland. Deze soort is gebonden aan droge open zandige gebieden met begroeiing van hei en/of helm. Dergelijk biotoop is alleen aanwezig bij het crossterrein De Kuil. De crossmotoren zorgen voor veel verstoring, het gebied ligt geïsoleerd ten opzichte van natuurlijke habitat elders en de afstand tot de aan de andere kant van het verharde TATA-terrein liggende duinen is groot. Daarom kan worden aangenomen dat het crossterrein geen zandhagedissen herbergt. Het voorkomen van beschermde reptielen op en nabij de planlocatie is uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

Op de sluiselands zijn talloze konijnenburchten vastgesteld. Waarschijnlijk bevindt zich in een bosje nabij de Kanaaldijk een vossenburcht (zie Figuur 3-1). Uit de NDFF is het voorkomen van een boomarter langs de Noordersluisweg bekend (eenmalige waarneming uit 2013). Omdat boomarters bij voorkeur in bossen leven is er geen geschikt leefgebied aanwezig op en nabij de planlocatie. Het voorkomen van beschermde grondgebonden zoogdieren op en nabij de planlocatie is niet uitgesloten.

Vleermuizen

In de voorzomer en de nazomer zijn enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen (zie Figuur 3-1). Op en nabij de planlocatie zijn geen bomen met holten of oude gebouwen aanwezig. Er zijn dan ook geen kraamkamers of zomerverblijven van vleermuizen waargenomen. Binnen het plangebied zijn geen belangrijke foerageerplekken, waarschijnlijk vanwege de openheid en windgevoeligheid van het terrein.

De meervleermuis is als habitatrictlijnsoort onder meer aangewezen in Kennemerland-Zuid. De soort is niet in het plangebied waargenomen. Toch kan niet worden uitgesloten dat meervleermuizen het gebied passeren als ze tijdens de voorjaars- en najaarstrek langs het Noordzeekanaal vliegen. Bekend is namelijk dat veel meervleermuizen in de bunkers in de duinen overwinteren.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

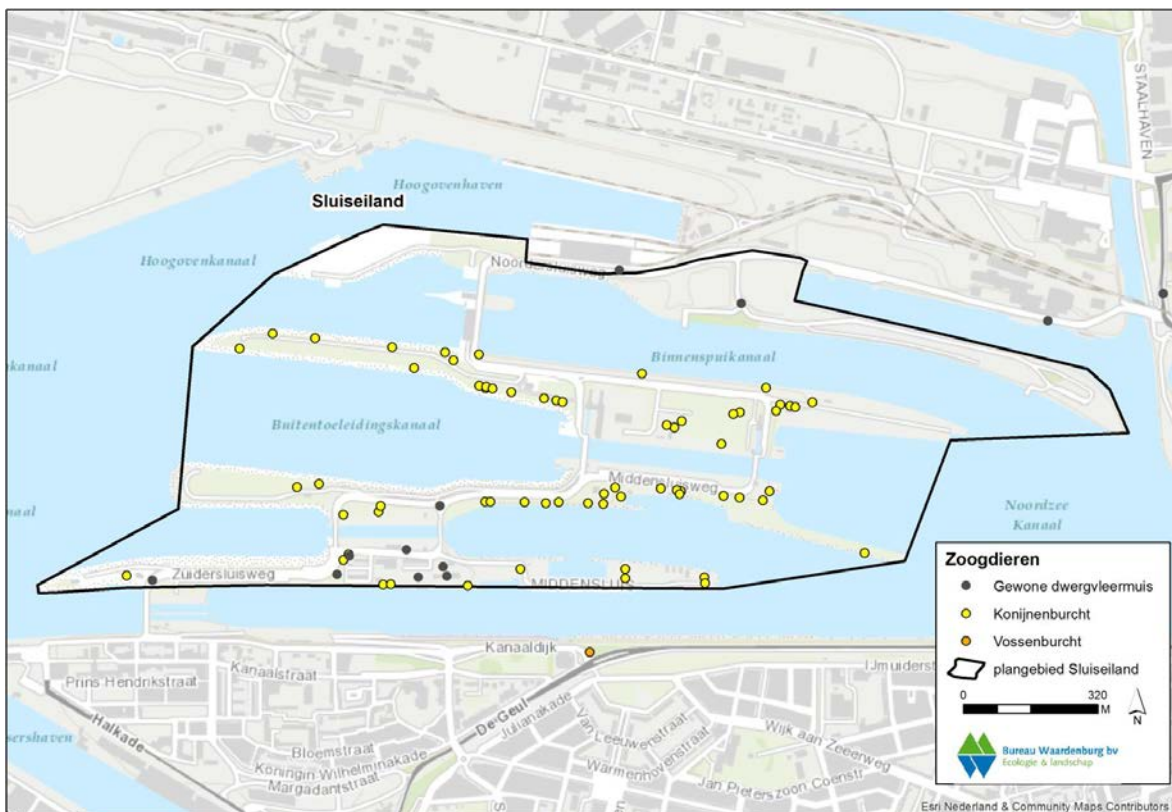
Gebouwen op het Zuiderseiland (buiten het plangebied van het SO) zijn in gebruik als broedplaats van huismussen (zie Figuur 3-2). Wel mogelijk in het beïnvloedingsgebied van het SO zijn nesten van eksters en kraaien waargenomen (zie Figuur 3-2). Deze nesten zijn niet beschermd, zolang ze niet worden gebruikt door soorten als ransuil of boomvalk.

Kolonies van zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen bevinden zich op de sluiselanden, mogelijk binnen het beïnvloedingsgebied van het SO (zie Figuur 3-2)

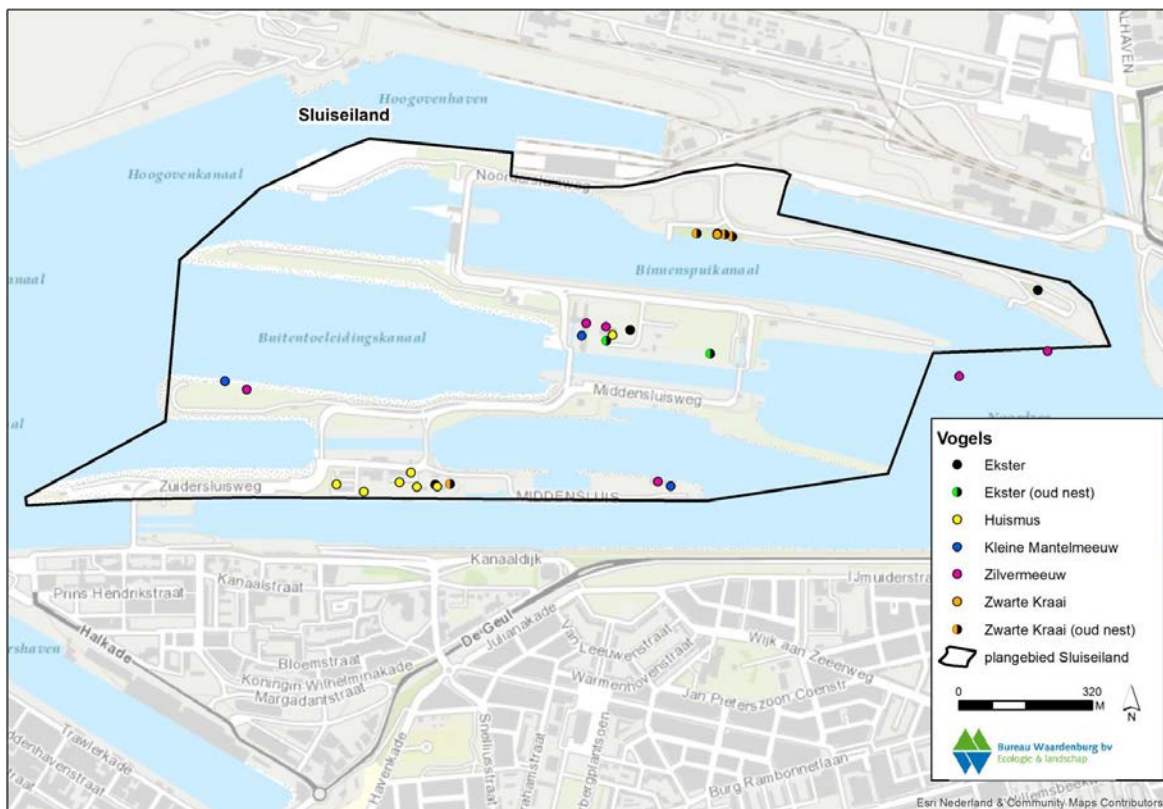
Verder zijn broedvogels van de volgende soorten waargenomen: patrijs, kneu, roodstaart en ijsvogel (nabij het gemaal).

Overige soorten

Naast de onderzochte soortgroepen is een aantal overige landelijk minder algemene (Rode Lijst) soorten waargenomen als argusvlinder, bruin blauwtje (Rode Lijst), groot dikkopje (Rode Lijst) en streepblokspanner (zeldzame nachtvlinder).

Figuur 3-1 Verspreiding van zoogdieren (Bron: Bureau Waardenburg, 2015)

Figuur 3-2 Verspreiding van broedende vogels / nesten (Bron: Bureau Waardenburg, 2015)

3.2 Waterflora en fauna

Vissen

In het plangebied bevinden zich in verschillende perioden van het jaar diverse vissoorten. Dat is mede het gevolg van het gebruik van het Binnenspuikanaal als migratieroute tussen zout en zoet water. Naast de echte migranten, die zowel zout als zoet water nodig hebben voor het voltooien van hun levenscyclus betreft het soorten van estuaria, seizoensgasten en zoetwatervissen.

Bij grootschalige monitoring door Imares (De Boois, e.a., 2015) zijn de volgende soorten in het Noordzeekanaal waargenomen: aal, baars, blankvoorn, brasem, driedoornige stekelbaars, dunlipharder, glasgrondel, grauwe poon, grondel, haring, harnasmannetje, kabeljauw, kleine zeenaald, kolblei, koornaarvissen, pitvis, pos, puitaal, rasterpitvis, rode poon, ruisvoorn, schar, schol, slakdolf, snoekbaars, spiering, sprot, steenbolk, vijfdradige meun, wijting, winde, zeebaars, zeedonderpad, zwartbekgrondel, zwarte grondel.

Om een goed beeld van de visstand in het Noordzeekanaal te krijgen en de score op de KRW-vismaatlat te kunnen vaststellen zijn in 2009 (RWS NH, 2010) en in 2015 (Kroon e.a., 2015) visbemonsteringen uitgevoerd met stortkuil, boomkor en zegen. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 3-1.

Tabel 3-1 Aantallen gevangen vissoorten bij KRW-visstandbemonsteringen in 2009 en 2015

Vissoort	2015	2009	Vissoort	2015	2009
Alver	1		Paling	14	19
Ansjovis		1	Pitvis		20
Baars	2	2	Pos	15	21

Vissoort	2015	2009	Vissoort	2015	2009
Blankvoorn	3	3	Rode poon		22
Bot	4	4	Ruisvoorn	16	
Botervis	5		Sardien		23
Brakwatergrondel	6	5	Schar	17	24
Brasem	7	6	Schol	18	25
Dikkopje	8	7	Snoekbaars	19	26
Diklipharder	8		Spiering	20	27
Dunlipharder	9		Sprot	21	28
Driedoornige stekelbaars		9	Steenbolk	22	29
Fint		10	Tong	23	30
Glasgrondel	10	11	Vetje		31
Haring		12	Wijting	24	32
Horsmakreel		13	Winde	25	33
Houting		14	Zeebaars	26	34
Kleine koornaarvis	11		Zeedonderpad		27
Kolblei	12	15	Zeenaald		35
Koornaarvis		16	Zwartbekgrondel	28	36
Lozano's grondel	13	17	Zwarte grondel	29	
Marmergroundel		18			

Hoewel de bemonstering plaatsvond in het gehele Noordzeekanaal geven de resultaten een goed beeld van welke soorten kunnen worden waargenomen in het plangebied van het SO.

Overigens hebben niet alle waargenomen vissoorten een beschermde status volgens de nieuwe Wet natuurbescherming. Veel vissoorten werden met de Flora en faunawet nog wel beschermd tegen 'opzettelijke' verstoring. In de sinds 1 januari 2017 geldende Wet natuurbescherming (onderdeel soortenbescherming) zijn alleen de volgende vissen beschermd:

Vissoort	Aanwezig in Noordzeekanaal	Beschermingsregime
Steur	Nee	Habitatrichtlijn Bijlage IV, Bern Bijlage II:
Houting	Ja	Habitatrichtlijn Bijlage IV
Beekdonderpad	Nee	Wet natuurbescherming Bijlage A
beekprik	Mogelijk	Wet natuurbescherming Bijlage A
alrits	Nee	Wet natuurbescherming Bijlage A
gestippelde alver	Nee	Wet natuurbescherming Bijlage A
grote modderkruiper	Nee	Wet natuurbescherming Bijlage A
kwabaal	Nee	Wet natuurbescherming Bijlage A

Relevant is de mogelijke aanwezigheid van habitatrictlijnsoorten. Het Noordzeekanaal functioneert als doortrekgebied voor migrerende vissen. Een aantal migrerende vissen hebben Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Zo zijn voor het Natura 2000-gebied Rijntakken elft, zalm, zeeprík en beekprík aangewezen. Voor zalm en elft is het doel behoud van verspreiding, omvang en kwaliteit van het leefgebied voor uitbreiding van de populatie. Voor zeeprík en rivierprík is het doel behoud van verspreiding, uitbreiding van omvang van leefgebied en verbetering van kwaliteit van leefgebied voor uitbreiding van de populatie (Ministerie van Economische Zaken, 2017).

Hoewel deze soorten niet met bovenstaande bemonsteringen zijn gevangen blijkt uit de NDDF dat zij incidenteel wel in het gebied aanwezig zijn. Het sluizencomplex en het gemaal van het Noordzeekanaal worden echter niet genoemd als belangrijk knelpunt in de migratie tussen Noordzee en Rijntakken. Wel belangrijke knelpunten zijn de Haringvlietdam en de Afsluitdijk (Profielen habitatoorten). Daarom zal de kans op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de betreffende soorten niet wezenlijk afnemen als gevolg van activiteiten in het Noordzeekanaal. Desondanks is het van belang voor de betreffende soorten om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen.

Zeezoogdieren

Buitengaats van de spui- en scheepvaartsluizen kunnen zeehonden en bruinvissen in de nabijheid van het spuicomples aanwezig zijn. Binnengaats, en dus ook in het plangebied, is de aanwezigheid van zeezoogdieren niet waarschijnlijk. De omgeving van het sluizencomplex heeft geen bijzondere waarden voor zeezoogdieren. Eventueel voorkomende exemplaren moeten als zwervers worden beschouwd.

Samenvatting

Het voorkomen van beschermde **plantensoorten** op en nabij de planlocatie is uitgesloten.

Het voorkomen van beschermde **amfibieën** op en nabij de planlocatie is uitgesloten.

Het voorkomen van beschermde **reptielen** op en nabij de planlocatie is uitgesloten.

Het voorkomen van **grondgebonden zoogdieren** op en nabij de planlocatie is niet uitgesloten, met name konijnen en vossen. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor de verboden uit artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming bij ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (Provincie Noord-Holland, 2016).

Het voorkomen van beschermde **zeezoogdieren** op en nabij de planlocatie is uitgesloten.

Het voorkomen van **vleermuizen** op en nabij de planlocatie is niet uitgesloten.

Het voorkomen van **broedvogels** op en nabij de planlocatie is niet uitgesloten.

Het voorkomen van beschermde **vissoorten** op en nabij de planlocatie is niet uitgesloten.

In hoofdstuk 4 is daarom aandacht besteed aan mogelijk effecten op vleermuizen, broedvogels en vissen en aan maatregelen om eventuele effecten te mitigeren.

4 Effecten op natuurwaarden

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de effecten van de ingreep op vleermuizen, vogels en vissen beoordeeld. Daarbij is aangegeven of er mogelijk sprake is van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming (zie Bijlage 1). Bij het beoordelen van de effecten is onderscheid gemaakt tussen de effecten van aanleg en de effecten van gebruik. De feitelijke beoordeling aan het wettelijk kader vindt plaats in hoofdstuk 5 Vergoeding.

Aanleg

Tijdens de aanleg zullen er werkterreinen worden ingericht en zullen er graafwerkzaamheden (in den natte) worden verricht. Hierbij is mogelijk sprake van vernietiging van leefgebied. Omdat voor de aanlegwerkzaamheden zwaar materieel wordt ingezet kunnen de werkzaamheden leiden tot verstoring van aanwezige fauna. Deze verstoring kan worden veroorzaakt door geluid, trillingen, licht of beweging. Daarnaast is er sprake van emissie van schepen en machines en vertroebeling.

Gebruik

Het gebruik van het SO zorgt ervoor dat er relatief zout water wordt gespuid, terwijl relatief zoet water in het Noordzeekanaal achterblijft. Het SO vormt mogelijk een fysieke barrière voor migrerende vissoorten.

4.2 Vleermuizen

Vleermuizen (met name de gewone dwergvleermuis) komen voor in de omgeving van de werkzaamheden. Mogelijk wordt het plangebied gepasseerd door de meervleermuis. Vleermuizen zijn in het algemeen niet gevoelig voor geluidverstoring buiten hun echolocatiespectrum. Het geluid dat bij de aanlegfase wordt geproduceerd valt buiten het spectrum. Er is geen sprake van geluidverstoring van deze soort. Vleermuizen kunnen wel door een overmaat aan licht bij het foerageren of migreren worden verstoord. Daarom zouden de werkzaamheden bij voorkeur in de winterperiode (van november tot maart) moeten plaatsvinden, omdat vleermuizen in die periode niet actief zijn. Als buiten deze periode wordt gewerkt kan verstoring een overtreding betekenen van Artikel 3.5 lid 2 van de Wet natuurbescherming. In dat geval moeten, in overweging nemende dat in de huidige situatie er echter al sprake is van veel licht in de omgeving, de volgende voorzorgmaatregelen worden genomen om verstoring door licht en visuele hinder te voorkomen:

- Zoveel mogelijk alleen overdag werken.
- Gebruik van vleermuisvriendelijk licht voor onvermijdelijke extra verlichting.
- Voorkomen dat de totale hoeveelheid licht toeneemt.
- Meest verstorende werkzaamheden uitvoeren in de winterperiode (november t/m maart); in deze periode zijn vleermuizen niet actief en verkeren ze in winterrust. Verstoring is dan uitgesloten.

Indien in de winter wordt gewerkt of als de genoemde voorzorgmaatregelen worden getroffen is er geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

4.3 Vogels

Het is niet uitgesloten dat vogels gaan broeden op de beoogde werkterreinen. Het is verboden broedende vogels te verstoren. Bij uitvoering van de werkzaamheden in het broedseizoen is het mogelijk dat broedgevallen worden verstoord door geluid en trillingen. Dit zou een overtreding betekenen van Artikel 3.1 lid 4 en 5 van de Wet natuurbescherming. Het materieel dat zal worden ingezet en de manier waarop dat gebeurt, is onder andere afhankelijk van de aanpak van de aannemer, de fasering enzovoort. Op dit

moment is dus nog niet duidelijk wanneer en hoeveel extra geluid wordt geproduceerd. Om geluidshinder voor mensen te beperken moet de aannemer geluidhinder zoveel als mogelijk voorkomen. Er wordt vooralsnog vanuit gegaan dat de geluidproductie van de bouwwerkzaamheden in de aanlegfase voldoet aan het toetsingskader zoals gesteld in de Circulaire Bouwlawaaai. In principe hebben de regelingen ter bescherming van mensen ook een positief gevolg op de geluidbelasting van de fauna.

Toch kan verstoring van onder meer vogels optreden. In de omgeving van de werkzaamheden broeden in het broedseizoen vogels op diverse plaatsen. Op enige afstand broeden ieder jaar huismussen. Deze jaarrond beschermde broedvogels zijn echter niet gevoelig voor geluid en menselijke activiteit. De werkzaamheden moeten bij voorkeur buiten het broedseizoen plaatsvinden. Als dat niet kan moet de volgende maatregel om overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming te voorkomen worden genomen:

- Mogelijke broedlocaties worden vooraf ongeschikt gemaakt als broedgebied om vernietiging van het leefgebied broedende vogels te voorkomen.

Indien deze maatregel worden getroffen is er geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

4.4 Vissen

Aanlegeffekten

Vernietiging van leefgebied

Door het verdiepen van de bodem van de monding van het Binnenspuikanaal tot een diepte van 20 tot 25 meter is er mogelijk sprake van vernietiging van leefgebied voor macrofauna en vis op de huidige bodem. In de huidige toestand is er geen sprake van hoge natuurwaarden. De bodem ter plaatse wordt voornamelijk beïnvloed door sedimentatie van aangevoerd zwevend materiaal uit het Noordzeekanaal en er ligt daarom een sliblaag op de bodem. Mogelijkheden voor macrofauna en het vinden van voedsel voor bodemvissen zijn niet of nauwelijks aanwezig.

Er is onder water geen sprake van vernietiging van waardevol leefgebied.

Vertroebeling

Met name de verdiepingswerkzaamheden kunnen leiden tot vertroebeling. Dit kan leiden tot verslechterde voedselcondities voor vissen door verminderde primaire productie en het ondersneeuwen' van bodemfauna door sedimenterend materiaal, alsmede verslechterde predatiemogelijkheden van op het zicht jagende vis. Gezien de grote natuurlijke fluctuaties in troebelheid van het water, de geringe abundantie van macrofauna en het tijdelijke karakter van de werkzaamheden is er echter geen sprake van wezenlijke negatieve effecten op biota.

Onderwatergeluid

Bij de werkzaamheden kan geluid worden geproduceerd dat onder water storend kan zijn voor vissen. Met name het heien van palen en damwanden kan leiden tot een relatief hoge geluidsbelasting. Verstoring van diverse vissoorten is daarom niet uitgesloten. Dit zou overtreding betekenen van Artikel 3.5 lid 2 van de Wet natuurbescherming in het geval van de houting en de steur en overtreding van Artikel 3.10 lid 1b. van de Wet natuurbescherming in het geval van de beekdonderpad, beekprik, elrits, Europese rivierkreeft, gestippelde alver, grote modderkruiper en kwabaal. Geen van de genoemde soorten (inclusief de incidenteel waargenomen houting) komt naar verwachting in noemenswaardige aantallen voor in het plangebied. Ter verdere nuancering kan worden aangegeven dat de omgeving nu ook al niet rustig is, vanwege het frequent passeren van grote schepen.

Wel (incidenteel) waargenomen zijn elft, zalm, zeeprik en beekprik. Deze vissoorten zijn aangewezen voor het Natura 2000-gebied Rijntakken. Indien de werkzaamheden leiden tot zodanige verstoring dat deze

vissoorten daarvan significant negatieve effecten ondervinden zou dit overtreding betekenen van Artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming.

Negatieve effecten door onderwatergeluid op vissen moeten zoveel mogelijk worden beperkt. Dit kan plaatsvinden door de volgende maatregelen te treffen:

- Zoveel mogelijk gebruik maken van trillingsvrije methoden om palen en damwanden te plaatsen.
- Toepassen van slow start: langzaam beginnen met heien om vissen de gelegenheid te geven om het verstoorde gebied te verlaten.
- Gebruik van bellenschermen om te voorkomen dat vissen door onderwatergeluid worden verstoord of beschadigd.
- Indien heien noodzakelijk is: gebruik maken van de slow start methode.
- Gebruik van pingers om vissen op afstand te houden.

De kans op het vóórkomen van beschermde vissoorten in het plangebied ten tijde van de werkzaamheden is klein, maar niet uitgesloten. De kans dat beschermde vissen door de werkzaamheden worden gedood is daarmee ook klein, maar niet uitgesloten. Indien de genoemde mitigerende maatregelen worden getroffen, wordt voldoende voorkomen dat er slachtoffers optreden en is er geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Voor de migrerende vissoorten elft, zalm, zeeprik en beekprik geldt dat de werkzaamheden, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen, geen significante effecten hebben. Dat is het gevolg van de mitigerende maatregelen én omdat er andere migratieroutes tussen zee en achterland zijn die bovendien meer worden gebruikt. Er is geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming, onderdeel gebiedsbescherming.

In het Projectplan Water is ook een toetsing opgenomen van de effecten op de ecologische toestand van het KRW-waterlichaam Noordzeekanaal (een zogenaamde BPRW-toets). Hierin is bevestigd dat met de ingreep en de voorgestelde maatregelen geen verslechtering van de KRW-toestand plaatsvindt.

Gebruikseffecten

Barrièrewerking voor migrerende vissen

Een deel van de vissen die migreren van zout naar zoet en vice versa maken gebruik van de scheepvaartsluizen. Een ander deel migreert via de spuisluisen (stroomopwaarts én stroomafwaarts), via de vispassage in de kleine sluis of via het pompgemaal (alleen stroomafwaarts). Van schieraal is bekend dat deze de route via de spuisluisen preferereert: circa twee derde van de uittrekkende schieraal trekt via het Binnenspuikanaal naar zee (Kruitwagen e.a., 2011). Voor migrerende vissen die via spuisluisen/pompgemaal migreren kan het SO een barrière vormen in hun migratieroute. Het betreft dan met name vissen die door de waterkolom migreren (pelagische vissen) en vissen die langs de oevers migreren. In de geplande KRW-maatregelen speelt het behoud en herstel van mogelijkheden voor vismigratie een belangrijke rol. De ingreep mag geen verslechtering van de migratiemogelijkheden voor vissen zoals de aal veroorzaken. Uit lopend onderzoek blijkt dat een groot deel van de schieraal in West-Nederland via het Noordzeekanaal en sluizen/gemaal en spui naar zee migreert (Van Keeken e.a., in prep.). Uiteraard mag ook migratie van Habitatrichtlijnsoorten elft, zalm, zeeprik en beekprik niet worden belemmerd door de ingreep (Artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming).

Voor vissen die diep in de waterkolom over de bodem migreren (benthische vissen) vormt het SO geen obstakel. Er is onder het SO tussen de landhoofden immers een opening van 7 meter hoog en 80 meter breed. Voor de schieraal geldt dat deze bij de westwaartse trek de zoutgradiënt van het water volgt (Winter, 2011) en dat het merendeel van de schieralen van de westwaarts trekkende schieralen op een

diepte van gemiddeld 13,3 meter zwemt (Fockens, 2011). In een eerdere studie is geconcludeerd dat het SO daarom ook voor de schieraal geen obstakel voor de migratie vormt (ATKB, 2017). In de eerdergenoemde studie van Wageningen Marine Research (Van Keeken e.a., 2018) is ook gekeken naar de zwembdiepte van schieraal in onder meer het Noordzeekanaal. Daaruit is gebleken dat er een grote variatie bestaat in de zwembdieptes van de schieralen, waarbij ook op grotere dieptes exemplaren zijn waargenomen. De nieuwste onderzoeksresultaten geven geen aanleiding voor een ander conclusie: het SO vormt geen migratiebarrière voor schieraal.

De hoge stroomsnelheid door het SO die wordt veroorzaakt door het spuien kan ervoor zorgen dat vissen vanuit dieper water met een hoge druk plotsklaps naar ondiep water met een lage druk kunnen worden verplaatst. Dit kan leiden tot 'barotrauma': door het snel uitzetten van aanwezig gas of de vorming van gasbellen kan een vis fysiologische schade oplopen. Dat geldt vooral voor vissen met een zwemblaas die niet is verbonden met de slokdarm (physocliste vissen). Deze vissen kunnen een plotselinge overdruk in de zwemblaas niet ventileren via de slokdarm. Rekening houdend met de verwachte stroomsnelheden is ATKB (2017) tot de slotsom gekomen dat de drukverschillen die kunnen optreden bij het SO binnen een veilige marge liggen waarbij barotrauma niet zal optreden.

Omdat zoet water benedenstrooms van het SO kan opwellen en er mogelijk een andere helling aan de bodem benedenstrooms van het SO zal worden gegeven zijn door Deltares nieuwe berekeningen uitgevoerd om de stroomsnelheden bij verschillende afvoercondities te bepalen. Met de resultaten hiervan heeft in 2018 een herbeoordeling van de mogelijke effecten plaatsgevonden (ATKB,2018).

Door de opwelling van water direct achter het SO kunnen vissen sneller vanuit een diepere waterlaag met een hoge druk in een ondiepe laag met lager druk terecht komen dan eerder (ATKB, 2017) is aangenomen. Toch blijft ook bij de herbeoordeling de conclusie dat daadwerkelijke risico's op sterfte van vissen als gevolg van barotrauma zeer gering is. Hiervoor bestaan de volgende aanvullende redenen (ATKB, 2018):

- Risico's voor barotrauma zijn er met name voor juveniele physocliste vissen. Aanstroming vindt plaats vanuit de diepere waterlaag waarin zich met name vissen bevinden die al zijn geacclimatiseerd aan relatief hoge druk (dus niet de juveniele physoclisten).
- De stroomsnelheid nabij het SO is het grootste deel van de dag nihil. Aangezien de stroming bij spuien langzaam op gang komt hebben de vissen (ook de juvenielen) voldoende kans om uit de gevarenzone weg te zwemmen.
- De frequentie waarmee afvoeren die leiden tot gevaarlijke stroomsnelheden (>300 m³/s) optreden is laag (circa 5%).
- Het functioneren van de vispassages (zie hieronder) wordt niet wezenlijk beïnvloed door de stromingspatronen.

Om te voorkomen dat het SO een barrière vormt in de trekroute van migrerende vis moeten maatregelen worden getroffen. Vispassagevoorzieningen zullen op de volgende wijze worden gerealiseerd (ATKB, 2017):

- Vispassagevoorzieningen in de vorm van 'bekkenpassages' langs de oevers (in het bijzonder 'vertical slot passages' met een goede aansluiting van de ingang van de vispassage met de waterbodem). Ten behoeve van intrekende glasaal worden deze voorzien van borstels.
- Een vispassagevoorziening midden in het SO voor pelagische vis die normaal gesproken niet meer dan 16 meter onder het oppervlak migreert.

Zolang er niet wordt bemalen of gespuid is migratie stroomopwaarts, ook voor de zwakke zwemmer, geen probleem. Als er wel wordt bemalen of gespuid is het gewenst dat zwakke zwemmers een luwe plek

kunnen opzoeken. Die kan worden gecreëerd door bij de bodembescherming gebruik te maken van breuksteen van circa 0,2-0,4 meter in doorsnede.

Indien de genoemde vispassagevoorzieningen worden gerealiseerd is er geen sprake van verslechtering van vismigratiemogelijkheden. Om deze reden en omdat er andere migratieroutes tussen zee en achterland zijn die bovendien meer worden gebruikt (via Haringvliet en IJsselmeer) is er geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming, onderdeel gebiedsbescherming. In het Projectplan Water is ook een toetsing opgenomen van de effecten op de ecologische toestand van het KRW-waterlichaam Noordzeekanaal (een zogenaamde BPRW-toets). Hierin is bevestigd dat met de ingreep en de voorgestelde maatregelen geen verslechtering van de KRW-toestand plaatsvindt.

5 Vergunbaarheid

Gebiedsbescherming cf. Wet natuurbescherming

Voor stikstof valt de aanlegfase van de SO binnen de voor de aanpassing van de zeesluis vergunde depositie. Mitigatie van effecten op stikstofgevoelige habitats in Natura 2000-gebieden is geregeld. In een separate notitie bij het Projectplan Waterwet zal deze redeneerlijn nader worden toegelicht.

Habitatrichtlijnsoorten die mogelijk worden beïnvloed door aanleg en gebruik zijn:

- Meervleermuis
- Migrerende vissen

Met de beschreven voorzorgmaatregelen wordt voorkomen dat instandhouding van habitatrichtlijnsoorten significant negatief worden beïnvloed door aanlegwerkzaamheden of door gebruik. Een Passende Beoordeling is dan ook niet nodig.

Soortenbescherming cf. Wet natuurbescherming

Het overtreden van verbodsbepalingen kan *zonder mitigerende maatregelen* niet uitgesloten worden voor:

- Broedende vogels op de werkterreinen.
- Vleermuizen.

Waterwet

Om een Waterwetvergunning te krijgen mag geen verslechtering plaatsvinden van de KRW-toestand. Dat geldt ook voor vissen.

- Vissen aan de Noordzeekanaalzijde (mitigeren van verstoring van vissen bij aanleg)
- Migrerende vissen (opheffen barrièrewerking bij gebruik)

In de onderstaande tabel is samengevat welke effecten mogelijk optreden bij de **aanlegwerkzaamheden** en welke maatregelen kunnen worden genomen.

Tabel 5-1 Overzicht soortgroepen, maatregelen en vergunning- of ontheffingsplicht

Soortgroep	Effect	Relevante bepaling	Mogelijke maatregelen	Ontheffingsplicht Wet natuurbescherming	Vergunningplicht Waterwet
Broedvogels	Verdwijnen broedterrein door verstoring	Artikel 3.1	Aanvang van de werkzaamheden voor het broedseizoen; broedterrein vrijhouden van broedende vogels	Nee	n.v.t.
Vleermuizen	Zonder voorzorgmaatregelen: verstoring door licht	Artikel 3.5 Artikel 2.7	Voorzorg: vleermuisvriendelijk verlichting, naar beneden schijnende armaturen, overdag werken, 's winters werken	Nee	n.v.t.

Effecten van het **gebruik** (de aanwezigheid) van het SO en mogelijke maatregelen zijn aangegeven in Tabel 5-2.

Tabel 5-2 Overzicht soortgroepen, maatregelen en vergunning- of ontheffingsplicht

Soortgroep	Effect	Relevante bepaling	Mogelijke maatregelen	Ontheffingsplicht Wet natuurbescherming	Vergunningplicht Waterwet
Vissen	Verstoring door onderwatergeluid	Artikel 3.5 KRW	Zoveel mogelijk trillingsvrij werken Slow start Pingers Bellenschermen	Nee	Nee
Vissen	Barrière voor migratie	Artikel 2.7 KRW	Aanleg van vispassages	Nee	Nee

Verdere procedurestappen

De conclusie dat zowel een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming als een vergunning in het kader van de Waterwet niet nodig is moet worden bevestigd door het Bevoegde Gezag. Daartoe moet de rapportage bijtijds worden voorgelegd aan het Bevoegd Gezag.

Met betrekking tot stikstof zijn geen verdere procedurestappen vereist, omdat eventuele aanlegeffecten reeds zijn vergund en mitigatie reeds is geregeld. Wel dient dit nog nader te worden toegelicht in een notitie bij het Projectplan Waterwet.

6 Referenties

ATKB, 2017. Beoordeling vis en vismigratie Selectieve Onttrekking-IJmuiden (SO-IJ). Rapportnr. 20170431/rap01. In opdracht van RWS West-Nederland Noord.

ATKB, 2018. Beoordeling vis en vismigratie Selectieve Onttrekking-IJmuiden (SO-IJ) en herbeoordeling naar aanleiding van nieuwe inzichten. Rapportnr. 20170431/rap02. In opdracht van RWS West-Nederland Noord.

Bureau Waardenburg, 2015. Natuurtoets Ffwet voor Lichteren Buitenhavenen Zeetoeegang IJmond. Actualisatie 2015. Rapportnr. 15-145. In opdracht van RWS West-Nederland Noord.

Fockens, T.H.W., 2011. Bepaling van het Signaalsterkte naar Zwemdiepte. Algoritme door middel van een calibratiemeting. NEDAP R&D nota 19/9/11.

Keeken, O.A. van, J. Brockötter, A.B. Griffioen & H.V. Winter, in prep. Overzicht gegevens zenderstudie schieraal Noordzeekanaal 2017-2018. (conceptversie mei 2018).

Kroon, J.W. & A.N. van Wijk, 2015. Veldverslag visstandbemonstering Noordzeekanaal 2015. VSN 2013.06. Visserij Service Nederland, Groot-Amers in opdracht van Rijkswaterstaat West Nederland Noord.

Kruitwagen, G. & G. Manshanden. 2011. Sterfte van schieraal door gemaal IJmuiden, onderzoeksjaar 2010. Witteveen+Bos i.o.v. RWS NH.

Ministerie van Economische zaken, 2017. Wijzigingsbesluit Natura 2000-gebied # 38. Rijntakken.

Provincie Noord-Holland, 2016. Verordening vrijstellingen soorten Noord-Holland.

Rijkswaterstaat Noord Holland, 2010. Visstandbemonstering Noordzeekanaal 2009.

Royal HaskoningDHV, 2014. Zeetoeegang IJmond. Deelrapport Natuur. In opdracht van RWS West-Nederland Noord.

Van der Helm Milieubeheer BV, 2015. Activiteitenplan brakwater-, zeevissen en zeezoogdieren Zeetoeegang IJmond te IJmuiden. In opdracht van OpenIJ.

Winter, H.W., 2011. Effecten van gemaal IJmuiden op de uittrek van schieraal: integratie van de onderzoeken tijdens de periode 2007 – 2001. Rapport C153/11. IMARES Wageningen UR. IJmuiden.

Bijlage 1 Soortenbescherming in de Wet natuurbescherming

Beschermingsregimes

Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming richt zich op de soortbescherming. De Wet natuurbescherming kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de [Vogelrichtlijn](#), [Habitatrichtlijn](#) en twee verdragen ([Bern](#) en [Bonn](#)) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Het gaat om de volgende beschermingsregimes:

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1)

Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2)

Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.

Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3)

Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen en verdragen en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen.

Tabel Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2	Beschermingsregime andere soorten § 3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art. 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

Artikelen 3.3, 3.8 en 3.11 bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). Onder de Wet natuurbescherming geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag, de provincie of het ministerie van EZ, door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit. De bevoegdheid voor het verlenen van een ontheffing of vrijstelling is overgeheveld naar de provincie¹.

Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van EZ een algemene vrijstelling van de vergunningplicht vaststellen middels een verordening. Provincie Noord-Holland heeft de provinciale verordening en vrijstelling vastgesteld. Voor ruimtelijke ingrepen geldt hierdoor een vrijstelling van de ontheffingsplicht voor een aantal meer algemeen voorkomende soorten zoogdieren en amfibieën.

Zorgplicht soortenbescherming

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten, die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb art. 1.11. Deze plicht houdt in dat een ieder 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk moet worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier.

¹ Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van de Wet natuurbescherming genoemde projecten (van nationaal belang)

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Opzettelijkheid

In de wet natuurbescherming is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen²: “Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant...”.

Wezenlijke invloed

Met de term ‘wezenlijke invloed’ wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of er sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort (zie voorbeelden). Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zélf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.

Bevoegd gezag

De provincies zijn het bevoegde gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wet natuurbescherming. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van EZ bevoegd gezag. Dit betreffen handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen Tracéwet, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij, activiteiten Koninklijk Huis, etc. Voor het onderhavige project is de provincie Noord-Holland het bevoegd gezag.

² EHVJ zaak C-103/00 en zaak C -22 1/04